

เจ้าฟ้าชนรมธิเบศรทรงเป็นกวีเอกของไทย ทรงมีพระปรีชาสามารถทางด้านกา
ประพันธ์ โดยเฉพาะภาพห่อโคลงและภาพเหเรือคั้งที่ นายชนิต อยู่โพธิ์ ไคล่กล่าวถึง
พระลักษณะพิเศษนี้ไว้ว่า

บทพระนิพนธ์ภาพเหเรือและภาพห่อโคลงทุกเรื่อง ย่อมมีมธุรสซาบซึ่ง
หวานจับใจเกินกว่าที่กวีคนใดจะร้อยกรองขึ้นได้เทียบเท่า เสมือนหนึ่งว่าอักษร
ทุกตัวนั้น ทรงเขียนไว้ด้วยเส้นลายลิลิตที่หน้าบวมแซ่ควยน้ำฝั่งอันแสนหวาน¹

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาพเหเรือพระนิพนธ์ของ
เจ้าฟ้าชนรมธิเบศร เป็นบทประพันธ์ที่ผู้วิจัยประทับใจในความไพเราะ และซาบซึ่งไปกับการ
บรรยายถ่ายทอดอารมณ์ขององค์ผู้นิพนธ์มากที่สุด ยิ่งได้ศึกษาข้อเขียนและบทวิจารณ์ของผู้มี
ชื่อเสียงบางท่านเกี่ยวกับบทพระนิพนธ์ของพระองค์ก็ยิ่งสนใจมากขึ้น ที่กล่าววว่าเจ้าฟ้า
ชนรมธิเบศรทรงเป็นกวีเอกและบทพระนิพนธ์ของพระองค์ไพเราะนักหนานั้น คำกล่าวนั้นยัง
ให้ความกระจ่างไม่พอ ผู้วิจัยใคร่ทราบว่ ที่ว่าไพเราะนั้น ไพเราะอย่างไร นอกจากนั
วรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ใดมีผู้สนใจศึกษาและเขียนวิจารณ์ไว้อย่างกว้างขวาง แต่บทพระนิพนธ์
ประเภทภาพห่อโคลงและภาพเหเรือของเจ้าฟ้าชนรมธิเบศรยังไม่ได้รับการวิจัยเท่าที่ควร
อาจเป็นไพเราะลักษณะคำประพันธ์ที่ดูง่าย การไพเราะไม่ยุ่งยาก เข้าใจได้โดยเกือบไม่ต้อง
สันนิษฐานศัพท์เลย ผู้วิจัยใคร่จะศึกษาหาเหตุผลให้ได้ว่ามีสิ่งใดทำให้บทพระนิพนธ์คั้งกล่าว

¹ ชนิต อยู่โพธิ์, "คำนำ", เจ้าฟ้าชนรมธิเบศร พระประวัติและพระนิพนธ์บท
ร้อยกรอง (พิมพ์ครั้งที่ 4, พระนคร: ศิลปบรรณาการ, 2513, หน้า 20;

ได้รับยกย่องว่าไพเราะอ่อนหวานจับใจ และเป็นທີ່ประทับใจผู้อ่านมานานแสนนาน จึงมุ่งศึกษาสุนทรียภาพทางการใช้คำ สัมผัส สำนวนโวหาร ความเปรียบเทียบจินตนาการ ความสะเทือนอารมณ์ ตลอดจนลักษณะนิราศซึ่งเป็นส่วนช่วยเสริมให้บทพระนิพนธ์กาพย์ห่อโคลงและกาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เป็นวรรณคดีที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงตลอดมา

นอกจากจะศึกษาหาสุนทรียภาพอันปรากฏอยู่ในบทพระนิพนธ์แล้ว ผู้อ่านจะได้รับรู้ถึงรสนิยมอันแปลกกว่าที่ร่วมสมัยตามที่ทรงบรรยายไว้ในบทพระนิพนธ์ นอกจากนี้ยังได้ทรงถ่ายทอดพระนิสัยของพระองค์ไว้ในบทพระนิพนธ์อย่างแจ่มชัด เช่น ทรงเป็นผู้มีความมั่นใจพระทัยในงานพระนิพนธ์ ทรงแน่วแน่ที่ว่าเป็นงานที่ดี ไพเราะ จึงได้ทรงบอกพระนามของพระองค์ไว้ในฐานะผู้นิพนธ์ ว่า

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร	ไชยเชษฐสุริยวงศ์เพียร
แต่งไว้ให้สถิตเสถียร	จำเนียรกาลนานสืบไป ฯ
เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเจ้า	ทรงเขียน
ไชยเชษฐสุริยวงศ์เพียร	เลิศหลา
แต่งไว้ให้สถิตเสถียร	ในโลกย์
จำเนียรกาลนานชา	อ่านอ้างสรรเสริญ ฯ ¹

✓ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงมีพระนิสัยเช่นเดียวกับผู้มีอำนาจอื่น ๆ คือ ทรงต้องพระประสงค์ใ้ นางผู้เป็นที่รักเอาใจใส่และถวายเป็นการปรนนิบัติ ความรักความอาวรณ์ที่ทรงมีต่อนางนั้นก็คือทรงระลึกถึงการที่นางเคยถวายเป็นการปรนนิบัติให้ทรงสำราญนั่นเอง ดังตัวอย่างเช่น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.

ท่มหนึ่งย้อมคสังเคลลา

สาวลมอมย้อมจุกเทียน

ท่มหนึ่งพีย้อมเคลลา

จวบกอดอรอนเนียน

สาวลมอมย้อมจุกเทียน

เจ้าจับเทียนไว้ให้

เนอพี่เจ้าเขาแนบเนียน

ถือเทียนไว้ให้สูบยา

คสังเคียร

แนบไว

ยวายน

พินสูบยา¹

เพื่อจะเจ้าใจวรรณคดีให้ซาบซึ่งใคร่สรรพนคดียิ่งขึ้น สิ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ก็คือ การศึกษาประวัติของกวีเพื่อจะได้เข้าใจถึงอารมณ์ แรงผลักดัน และสิ่งกระตุ้นอันมีอิทธิพล ของงานของกวี ในการศึกษางานพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ก็เช่นกัน ผู้วิจัยจะศึกษา พระประวัติซึ่งมีผลต่องานพระนิพนธ์ ศึกษาลักษณะและแผนผังคำประพันธ์ที่ทรงใช้คือ กาพย์ และโคลง และเมื่อนำกาพย์และโคลงมาแต่งรวมกัน ปัญหาประการหนึ่งก็คือ กาพย์หรือ โคลงและกาพย์เห่เรือมีการวางลำดับกาพย์และโคลงต่างกัน ดังนั้นควรจะนับเป็นคำประพันธ์ประเภทเดียวกันได้หรือไม่ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาความเห็นของผู้อื่นหลาย ๆ ท่านเพื่อหาข้อสรุป นอกจากนับพระนิพนธ์ยังมีลักษณะที่ให้ความประทับใจแก่ผู้อ่านเป็นสิ่งแรก คือประทับใจในความรักขององค์ผู้นิพนธ์ สงสารและเห็นพระทัยในความทุกข์ที่ทรงได้รับและสามารถที่จะทรงถ่ายทอดให้แก่ผู้อ่านได้ ลักษณะนี้เป็นลักษณะของวรรณคดีเชิงนิราศ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาลักษณะนิราศที่ปรากฏในพระนิพนธ์โดยเปรียบเทียบกับนิราศในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ก่อนสมัยของพระองค์ ขอนำศึกษาอีกประการหนึ่งก็คือ การพรรณนาธรรมชาตินั้น ทรงพรรณนาสิ่งที่ทรงพบเห็นตามจินตนาการของพระองค์เองหรือสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ตามธรรมชาติ การศึกษาในด้านต่าง ๆ นี้ผู้วิจัยจะได้เสนอรายละเอียดในบทต่อไป

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.